

יצחק שדה כמפקד הפו"ש וכאלוף בצה"ל
 „וינגייט היה אדם נפלא, אבל...”

ובקירבת רחוב שמואל הנביא—בית ישראל, וגם ברחביה.

„ברחוב עזה היתה הכניסה לעיר. ערבים ממלחה היו נכנסים העירה. אלה היו הר מקומות שחשבנו להתקיף אותם בבוקר, כשהם נכנסים העירה.

„ביום הראשון בבוקר כבר יצאו החוליות למקומות, והתפזרו בשעות בוקר. הנשק היה איתם, וחיכו. כשהתקרבה מטרה הם הפעילו (את הנשק). היו כמה מיקרים שהם לא הצליחו לפעול, או שהיו הפרעות. היו מיקרים כאלה שנתפסו אנשים, או שהיה חשש שיפגעו גם ביהודים שנמצאו באותו המקום. בגלל זה חוליות מסוימות לא פעלו. אבל נדמה לי ששלוש-ארבע חוליות כן הצליחו לפעול, וזה היה בשעה קבועה פחות או יותר, בהבדלים קטנים.

„זה היה בסביבות שש וחצי או שבע, אני לא זוכר בדיוק, שעת-בוקר מוקדמת, כשהערבים נכנסים העירה... לי נדמה שזה הדהים או את הישוב, כיוון שזו היתה הפעם הראשונה שהיו פעולות. היה מורגש שאלה פעולות מתוכננות מראש, ולא פעור לות מיקריות שפעלו.

„זה היה חידוש... על-ידי הפעולות שלנו הטלנו עליהם גם כן טרור נגדי. ממש פחד, שהם יזהרו יותר בפעולות שלהם, וגם מצד שני השילטונות לא התערבו יותר בעניין הזה...”

„מי ישלוט

במי?!”

חלק נכבד מן הפרק „מי מפחד ממדינה יהודית?” מתמודד עם משולש האינטר-רסים — היהודים, הערבים והבריטים.

עורך הסידרה, יגאל לוסין: „הנושא המרכזי של הסרט הוא בכך, שהישוב העברי כבר הפך לכוח בפני עצמו, והדיי

נמיקה של הישוב היתה כזאת, בעוד שהבריטים עשו את כל התרגילים שבעולם כדי לחזור בהם מן ההחלטה שהם החליטו בעצמם, החלטה שעברה גם בפרלמנט בלונדון, ההחלטה להקמת מדינה יהודית ומדינה ערבית. אין ספק שבסרט זה אנתנו ממחישים כי המציאות היא חזקה גם בתחום ההתיישבות וגם בתחום הצבאי, בעיקר תודות לקיצוניות הערבית.

„יש לי מחאה כלפי הטוענים שהמדינה קמה כתוצאה מן השואה. המדינה קמה למעשה עוד לפני השואה. המדינה שבדרך. המדינה זה, הומה-ומיגדל, המדינה זה תל-אביב המתפתחת. המדינה זה כל מה שהתרחש בשנות ה-30. למעשה מה ש התחולל בימי העליה החמישית. אפשר לומר שהשואה לא היתה גורם להקמת המדינה, ויותר מזה, היא היתה גורם שלילי מבחינה זאת, מאחר ובתקופה ש לאחר השואה הישוב הרי כבר עמד על רגליו. מסקנותיה של ועדת-פיל היו ב בחינת צילום מצב שהדגיש, כי קמה בארץ מדינה בתוך מדינה, ושהשאלה היחידה שנותרה או היתה: מי ישלוט במי?”

אחד המסמלים העיקריים לאותה מדינה בתור-מדינה היה „חומה ומיגדל”, ומוקדש לו חלק נכבד בסרט זה. לוסין: „הנושא הזה של „חומה ומיגדל” יעורר, מן הסתם, הרבה שיחות וויכוחים. מפני שישנם הר חושבים כי גם היום עושים ישובי „חומה ומיגדל”, אנשי ההתנחלויות נוהגים להשוות את עצמם לאנשי חניתה. הם אינם מבינים מרוע אנשי חניתה גיבורים — בעוד שעליהם מותחים ביקורת. אבל האמת היא שקיים הבדל אחד ועצום בין העליה לשדה-נחום (המצולמת כימעט בשלמותה בסרט) ולחניתה ובין העליה לאילון-מורה. בחניתה ובשדה-נחום כל הפועלים היו יהודים, וכל ניסיון למתוח קו הקבלה הוא משגה. בסרט רואים את ההבדל. חומה ומיגדל היו כולם עבודה עברית.”

על טכניקת-העריכה של הסרט, ובעיקר הקטעים הממחישים את הקמת ישובי „חומה ומיגדל”, מספר במאי הסרט, שלמה ארד: „היתה לנו ברירה לעסוק בשיטה של הקמת חומה ומיגדל, תוך הבאת ראיונות עם כל המומחים שאירגנו את זה — או לטפל בנושא בדרך אחרת. החלטנו לטפל בנושא כימעט בלי מראיינים, ולהראות את הר נפשות-הפועלות בפעולה.

„עבדנו הרבה על הסרט. החומר מבוסס על סרטים של נתן אכסלרוד, שהירבה לצלם את עליית ישובי חומה ומיגדל. הבאנו את קטע ההקמה מיד אחרי נאומו של מנחם אוסישקין, שבו הוא מסביר את הצורך של עליה לקרקע. זה בעצם סרט ישן של אכסלרוד, עם עריכה חדשה

יצחק שדה (שני מימין) ואליהו בן-יהוד (שלישי מימין), עי חנוך המכוננית
 „אין חילקנו בינינו את העוגה?”